

Skutki finansowe wejścia w życie Konkordatu

Autor tekstu: **Marek Pernal**

Opracowanie z 27 stycznia 1994 r.

Postanowienia art. 1, 3-7, 13, 18, 19, 21, 23, 24, 26-29 nie rodzą zobowiązań finansowych państwa w sposób oczywisty.

Art. 2

Koszty związane z utrzymaniem stosunków dyplomatycznych są ponoszone od 1989 roku i nie ulegną zmianie w związku z ratyfikacją konkordatu.

Art. 8

Kwestie związane z odszkodowaniem za ewentualnie wyłączone miejsca kultu (ust. 3) określone są przez ustawę z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Konkordat nie wprowadza w jej przepisach żadnych zmian. Trudno tu zresztą mówić o kosztach skoro cena ustalona za wywłączoną nieruchomość musi być ekwiwalentna do wartości nieruchomości.

Art. 9

Wykaz dni świątecznych jest analogiczny jak wykaz zawarty w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP. Ilość dni wolnych od pracy nie ulega zmianie.

Art. 10

Sprawa kosztów związanych z procedurą dokonywania wpisu małżeństwa kanonicznego do ksiąg stanu cywilnego nie jest w konkordacie poruszona. Sprawy formalne zostaną rozstrzygnięte przez ustawodawcę polskiego, który zgodnie z zapowiedzią zawartą w ust. 6 będzie dokonywał nowelizacji prawa polskiego. Należy wątpić, by kwestia ta została zaklasyfikowana do kategorii „koniecznych zmian”.

Art. 11

Deklaracja o współdziałaniu z Kościołem na rzecz obrony i poszanowania małżeństwa i rodziny nie rodzi w sposób bezpośredni skutków finansowych.

Art. 12

Na podstawie obowiązujących przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty w szkołach publicznych zatrudnionych jest ok. 23 tys. katechetów, wykorzystujących ok. 20 tys. etatów nauczycielskich. Konkordat nie rodzi wobec państwa żadnych nowych obowiązków dotyczących powiększenia liczby zatrudnionych. Nie powołuje także nowych obciążeń dla samorządów terytorialnych, które od 1992 r. mają w swej gestii placówki przedszkolne. Wobec ciągłego zmniejszania się liczby przedszkoli, liczba zatrudnionych w nich katechetów raczej zmaleje niż wzrośnie.

Art. 14

Konkordat nie stanowi samoistnej podstawy prawnej do zwiększenia obciążeń z tytułu przyznania nauczycielom szkół i placówek prowadzonych przez Kościół - jeśli są to szkoły lub placówki publiczne albo mają uprawnienia szkół lub placówek publicznych — praw nauczycieli szkół publicznych, jakie wynikają z Karty Nauczyciela. Prawa te zostały rozciągnięte na nauczycieli i wychowawców szkół katolickich przez ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Konkordat nie stanowi również samoistnej podstawy prawnej dla dotowania kościelnych szkół i placówek oświatowych. Dotowanie odbywa się „w przypadkach i na zasadach określonych przez odpowiednie ustawy” (por. art. 90 cyt. ustawy o systemie oświaty). Wejście w życie konkordatu nie spowoduje w tej sferze żadnych nowych skutków finansowych.

Art. 15

Na podstawie ustawy z dnia 14 czerwca 1991 r. Katolicki Uniwersytet Lubelski

finansowany jest z budżetu państwa na zasadach określonych dla uczelni państwowych, z wyłączeniem dotacji na inwestycje budowlane. Wysokość dotacji dla KUL (w roku 1993 — 109 mld 744 mln zł) wyznaczana jest w oparciu o system kryteriów wspólny dla państwowych szkół wyższych w Polsce, biorący pod uwagę m.in. liczbę studentów, liczbę samodzielnych pracowników naukowych, ilość nadanych stopni naukowych, koszty działalności dydaktycznej i badawczej. Zasady te po wejściu konkordatu w życie nie ulegną zmianie.

Zakres dotowania Papieskiej Akademii Teologicznej — a więc i skutki finansowe dla budżetu państwa — określi Sejm uchwalając bądź ustawę podobną do ustawy o finansowaniu KUL-u, bądź przewidując co roku pewną kwotę w ustawie budżetowej. Skali dotowania konkordat nie ustala.

Art. 16

Koszty związane z funkcjonowaniem ordynariatu polowego są ponoszone przez państwo od 1991 roku. Korpus kapelanów został już ukształtowany - liczy 180 duchownych. W związku z wejściem w życie konkordatu koszty utrzymania ordynariatu nie powiększą się.

Art. 17

Umowa o której mówi ust. 3 dotyczy warunków pełnienia posługi duszpasterskiej w zakładach penitencjarnych, wychowawczych, resocjalizacyjnych oraz opieki zdrowotnej i społecznej. Kapelani pełniący posługę w zakładach penitencjarnych na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego — nie otrzymują wynagrodzenia. Z konkordatu nie wynika, by umowa przewidziana w ust. 3 musiała oznaczać nawiązanie z kapelanem więziennym stosunku pracy i wiązała się z płaceniem wynagrodzenia.

Kapelani szpitalni są zatrudniani w zakładach państwowych w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP. Wydatki państwa z tytułu pełnienia przez nich posług religijnych nie ulegną zmianie po wejściu konkordatu w życie.

Art. 20

Kosztami emitowania programów katolickich w publicznej radiofonii i telewizji obarczone są "Telewizja Polska-SA" i "Polskie Radio-SA", nie zaś budżet państwa. Koszty te zresztą są przez radio i telewizję ponoszone od 1980 r., od czasu porozumienia zawartego przez Sekretariat Episkopatu Polski z ówczesnym Komitetem do Spraw Radia i Telewizji, później wielokrotnie ponawianego (ostatnio — 1 lipca 1991 r.). Konkordat nie zmienia obowiązujących zasad działania i finansowania istniejących w publicznym radiu i telewizji redakcji katolickich.

Art. 22

Ad ust. 1

Zrównanie pod względem prawnym działalności humanitarnej, charytatywno-opiekuńczej, naukowej i oświatowo-wychowawczej prowadzonej przez kościelne osoby prawne i instytucje państwowe oznacza — w wymiarze finansowym — dalsze dotowanie z budżetu instytucji kościelnych wykonujących zadania państwowe. W roku 1993 budżet państwa w dziale „Ochrona zdrowia” przeznaczył dla 52 prowadzonych przez kościelne osoby prawne zakładów opiekuńczo-leczniczych i leczniczych i leczniczo-wychowawczych dotacje celowe na kwotę 237 mld zł. Z budżetów wojewódzkich dotowanych jest blisko 100 prowadzonych przez kościelne osoby prawne domów pomocy społecznej. Obciążenia z tytułu dotowania działalności stanowiącej zadania państwowe nie zwiększą się po wejściu konkordatu w życie.

Ad ust. 2

Postanowienie konkordatu o powołaniu specjalnej komisji, która zajmie się przygotowaniem koniecznych zmian w przepisach dotyczących Kościoła, nie rodzi bezpośrednich skutków finansowych. Należy jednak zasygnalizować, iż efektem prac komisji będą zapewne ustalenia odnoszące się zarówno do zobowiązań Kościoła wobec państwa jak i państwa wobec Kościoła.

Wśród pierwszych znajdzie się z pewnością kwestia rozgraniczenia dochodów kościelnych osób prawnych (parafii) i dochodów duchownych będących organami tych osób prawnych (proboszczów) oraz problem objęcia duchownych powszechnymi zasadami opodatkowania osób fizycznych. Współdziałanie z władzami Kościoła - w szczególności z instytucjami wymienionymi w ust. 3 — powinno doprowadzić do ściślejszej ewidencji przychodów kościelnych osób prawnych. Zwiększenie wpływów do budżetu państwa z tytułu ograniczenia „szarej strefy” finansów Kościoła jest dziś trudne do oszacowania.

Z drugiej strony — będzie musiała zostać przeprowadzona analiza zobowiązań finansowych państwa wobec Kościoła — w pierwszym rzędzie związanych z funkcjonowaniem Funduszu Kościelnego. Fundusz został ustanowiony na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 roku o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Miał stanowić rekompensatę za przejęte przez państwo kościelne nieruchomości ziemskie (ok. 120 tys. ha), stanowiące wcześniej zaplecze ekonomiczne Kościoła. Zgodnie z ustawą, Fundusz miał być tworzony z dochodów z przejętych nieruchomości, jak również z uchwalanych przez Radę Ministrów dotacji państwowych. Postanowienie to nigdy nie zostało wykonane. Fundusz wprawdzie funkcjonuje, od 1990 r. wspierając kościelną działalność charytatywną, oświatową i opiekuńczą, świadcząc na odbudowę i konserwację zabytków kościelnych oraz pokrywając część wydatków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu ubezpieczeń społecznych duchownych, co roku jednak zasilany jest wyłącznie przez dotację budżetową (1993 — 94 mld zł). Tymczasem z najbardziej pobieżnych szacunków wynika, że dochody z przejętych przez państwo nieruchomości kościelnych są co najmniej 4-krotnie wyższe niż kwota przekazywana na rzecz Funduszu w postaci dotacji.

Ad ust. 4

Państwo dotuje obecnie konserwacje i remonty zabytkowych obiektów sakralnych stanowiących dziedzictwo kultury narodowej. Pomoc udzielana jest zarówno ze środków Funduszu Kościelnego (w roku 1993 — 31 mld zł), jak i ze środków Ministerstwa Kultury i Sztuki (w okresie I-X.1993 — 34 mld zł). Jest to pomoc udzielana „w miarę możliwości” — konkordat zasady tej nie zmienia i nie nakłada na państwo nowych obowiązków.

Art. 25 Zapowiedź powołania wspólnej komisji w celu współpracy przy ochronie dóbr kultury nie rodzi wprost skutków finansowych dla państwa, podobnie jak zapowiedź wspólnego opracowania zasad udostępniania dóbr kultury.

Konkluzja:

Jedynym artykułem, który powoduje konieczność dodatkowych wydatków z budżetu państwa jest art. 15, dotyczący szkół wyższych. Konkordat przesądza o dotowaniu Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, nie określa jednak skali pomocy udzielanej przez państwo. Kwestię tę rozstrzygnie w przyszłości Sejm, decydując o podstawie prawnej dotowania PAT: ustawa budżetowa lub odrębna ustawa o finansowaniu PAT (przy czym ustawa ta może określić warunki dotowania inaczej, niż ustawa dla KUL-u). Możliwe jest określenie hipotetycznej dotacji dla PAT przy założeniu, iż Akademia jest finansowana na zasadach dokładnie takich samych jak KUL. Biuro do Spraw Wyznań URM zwróciło się do Rektora PAT z prośbą o przekazanie danych niezbędnych do dokonania stosownych wyliczeń.

*

Tekst publikowany w: „Konkordat Polski 1993. Wybór materiałów źródłowych z lat 1993-1996”. Wybór tekstów: Czesław Janik, Uniwersytet Warszawski, Instytut Nauk Politycznych, Warszawa 1997, przygotowany w Biurze do Spraw Wyznań URM na zlecenie Urzędu Rady Ministrów RP.

(Publikacja: 16-11-2003)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2931>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl